

השיחה

פניני מוסר ויראה מאוצרו של המשגיח הגאון הצדיק רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א | פרשת לך לך | מס' - 26

הכרת הטוב ונשיאה בעול

אחת לישוב עליה? אי אפשר לדאוג לו לכרית? מלך! אלא שאמר כפי שישראל בצער אף אני אהיה עימם בצער, וכל המצער עצמו עם הציבור זוכה ורואה בנחמת ציבור.

ובאמת איני מתכוון להקשות מכוח הגמ', אני שואל על הרגשת הלב, על הניתוק הזה, רק לחשוב מה זה נקרא שיש שבויים, הלא הגמ' אומרת ששבי גרוע יותר מהכל אפילו מאשר למות! מי יודע אם הם חיים או מתים, באיזה תנאים הם נמצאים, המשפחות שלהם רועדות מפחד, לא ישנות בלילות, לחשוב על אישה שבעלה הלך למילואים וגם אם לא קרה לו שום דבר, אבל הפחד שאוחז בה כשהיא שומעת שכל כך הרבה נהרגים, ומי יודע, ופחד פחדים, איך אפשר ליהנות? יערב אכול ושתו? לעשות מסיבה כזו?! משונה מאוד. מאוד משונה.

זו נקודה אחת

כשמשבחים את בני הישיבות זה יכול להוריד ממעלתם

נקודה שניה, היא על של עתה אנו בוכים.

ונקדים:

לפני אמירת הלל מברכים 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לקרוא את ההלל', והקושיה זועקת, כי כשאדם מהלל את הקב"ה ואומר שהוא ציווה אותו להלל אותו, אז הוא הרס הכל, זה כמו שדרשן בשבע ברכות יקום ויאמר 'החתן ציווה עלי לשבח אותו, אז אני אומר לכם'... תודה רבה, עם כזו הקדמה מה שווה ההלל, שבח צריך להיות ספונטני, מדוע מזכירים 'וציוונו'?

אחת התשובות לזה, ואני חושב שהיא נכונה מאוד - שבעצם בכל שבח יש פן של גנאי. כי אם לדוגמה - אני אומר על ראש ישיבה שהוא יודע ללמוד, האם שיבחתו אותו? אם אגיד על בחור שהוא מתפלל שלוש פעמים ביום, שיבחתו אותו? אמנם אמרתי עליו דבר טוב, אבל אם הצלחתי להגיד עליו שהוא מתפלל שלוש פעמים ביום, השבח הזה רק מגלה על גנאי, אתה אומר על ראש ישיבה שהוא יודע ללמוד, זה שצריך להגיד את זה זה שבח? אז אם כן גם הלל אי אפשר לומר, וכי צריך לומר את זה? אלא - 'וציוונו', יש ציווי ורק לכן אומרים!

'היו זמנים שאנשים התנדנדו, שהצבא היה אצלם אידיאל גדול, היה פחד שבחורים ישיבות ילכו לצבא ומה יהיה מהם? ומעבר לזה שהם יתקלקלו הרי באמת התרומה הגדולה לשלום העם וההגנה הגדולה, זה בחורי הישיבות. זה היה נכון לשעתו. אבל עכשיו, האם יש כאן מישהו אחד שמתנדנד? אנחנו גאים בעצמנו, ברוך ה'. ברור שאלוף בצה"ל שהיה יכול להיות אברך בפוניבז', הוא משתמט! כי שם הוא היה תורם הרבה יותר, כולנו יודעים את זה, אוי ואבוי אם בחור בגיל שלכם לא יודע את זה. אבל! לא תמיד צריך להגיד את זה. המצב הוא שאנו לא מכירים טובה לאנשים שנלחמים עבורנו'.

תפקידו של משגיח הוא גם ליישר את השכל ולא רק לומר דברי מוסר

ברצוני לגעת בכמה נקודות רגישות, אני מניח שבמושכל ראשון לא כולם יבינו מה בדיוק כוונתי, יהיו גם שיתווכחו. אבל אני מציע להתבונן בדברים, כי לאחר התבוננות, יתברר שיש כאן נקודת אמת, הגם כי יישמעו כאן דברי ביקורת, אבל באמת שאין הכוונה לבקר את העושים אלא את הנעשה.

זה גם מתוקף תפקידו של משגיח, לא רק לומר דברי מוסר ולהשיב ללב את הדברים שכבר נמצאים בשכל, אלא גם ליישר את הדעות, לתת את ההשקפות הנכונות, ובפרט בדברים שיש בהם בלבול. איני אומר קבלו דעתי, יתכן שאחרים חושבים אחרת, זכותם לחשוב אחרת, אבל יחשוב כל משכיל עם הגיון ויתבונן בדברי, אני חושב שסיכויי איתי.

החובה שתהיה 'הרגשת הלב' על מה שעובר על אחינו

בתקופה האחרונה הגיעו בלילה לאחת הישיבות, אנשים טובים, בשביל לעודד ולפרגן לבני העליה הביאו כיבוד כיד המלך תוך כדי פירגונים על כי 'אתם החייל האמיתי, אתם הגיבורים באמת והגענו לצ'פר אתכם' לתת הרגשה טובה. ולאחר מכן קיימו שם את דברי הפסוק - 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוהיך'.

כששומעים סיפור כזה במושכל ראשון מתקבלת ההבנה - ודאי, אנשים טובים, למה לא, כל הכבוד. אבל במבט מעמיק יותר, כל הסיפור הזה לא מצא חן בעיני ואסביר מדוע:

לפני הכל, איך יערב אכול ושתו בזמנים כאלו? הלא יודעים שיש כמות מחרידה של הרוגים ושבויים, עם ישראל בצרה, במלחמה, וזה גמרא מפורשת במסכת תענית יא' - בזמן שהציבור שרוי בצער, אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ואומר שלום עלייך נפשי, אלא יצער אדם עצמו עם הציבור, כפי שמצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הציבור, שנאמר וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה, וכי לא היה לו למשה כר אחד או כסת

שהם הרגו את בת הקיסר כדי להציל את ישראל), וכזה אני אומר על אלו שמוסרים נפשם עבור הצלתנו שאין כל העולם יכול לעמוד במחיצתם, ויש לנו להתפלל עליהם בלי גבול שהרי רק הפותח פתח לחברו נפשו חייב לו, ק"ו מי שמוסר נפשו בעדינו החיוב עלינו בלי גבול.

אני לא הייתי מדבר עד כדי כך, אבל הוא כתב את זה!

לא הייתי עושה מזה כזה עסק גדול, אם לא שלפני כמה ימים בשיעור דף היומי, נכנס אדם פשוט וראה אותנו לומדים, והתחיל לשבח ולומר - 'הנה החיילים האמתיים, הגיבורים'. אמרתי לו שאני לא חושב שעכשיו הזמן להלל את עצמנו, עכשיו?

(במאמר המוסגר: אם הסעודה הזו היתה נעשית אחרי חודש שלומדים בתענית דיבור, במאמצים ותפילות באמת, אז אולי יש לזה מקום, אבל אחרי ימים ספורים בישיבה זה לא מתאים.)

לאחר השיעור ניגש אלי תלמיד חכם, יהודי חשוב, וגם אבא שלו מאוד חשוב, והוא אומר לי 'איך אתה מדבר? אתה הורס את כל החינוך שלנו, כל החינוך שלנו הוא נגד הצבא, אין לנו שום קשר איתם, מה פתאום לדבר על חיילים, חס וחלילה!'

אם ככה, אמרתי לעצמי, אני באמת צודק שצריך לדבר על זה, אם תלמיד חכם יכול לדבר בכזה ניתוק חייבים לזעוק! אמרתי לו - הרי אם אדם היה מתנפל על אח שלך וחייל היה מציל אותו, לא היית מודה לו? אז זה לא חכמה לטמון את הראש ורק להיות פאנטיים. אנחנו לא ילדים קטנים, כשילד קטן רואה חילוני הוא קורא לו גוי. אנחנו ילדים קטנים?

שמעתי שהאדמו"ר מויזניץ עשה מי שברך לחיילי צה"ל, כמובן, לא בנוסח של הרבנות, עשה בחכמה, הוא הביא איזה נוסח אחר שהיה לו מאיזה מקום.

אדם נתבע על מה שלא השתמש ברגש

הרבה פעמים אנו נתבעים על זה שלא משתמשים ברגש, כמו העגל שהגיע לרבי והתרפק עליו, ורבי דחף אותו ואמר לו לך נוצרת, רבי צדק, אבל איפה ההרגשה? ולכן היתה עליו תביעה.

איך אפשר לא לרחם על האנשים האלו, איך אפשר לא לדאוג להם, ובפרט שאנו חייבים להם הכרת הטוב! רבות! זה דברים פשוטים וחבל שצריך לדבר על זה.

על כל פנים, זה גרם לי לדבר קצת על הנושא של נושא בעול, לחזור על דברים פשוטים וידועים כדי לחזק את ההרגשה כמה הנשיאה בעול היא חשובה. בעצם הנשיאה בעול עם חבירו זה מילה נרדפת לאחריות, אדם לא חי לעצמו, יש לו אחריות על אחרים, אחריות של אדם על משפחתו, אדם על הקהילה שלו. ובעצם כל יהודי שהוא קצת יותר מרום והוא יכול לדאוג ולעזור, הוא מחוייב בזה.

הדוגמה לזה היא אצל נח, הרי כל העולם קיים בזכות נח, בלי נח לא היה עולם, חז"ל אומרים שהמבול נקרא 'מי נח', פעמיים זה מזכר, וזה תמוה, ה' ירחם, הוא אשם במבול. למה? כי הוא לא התפלל על הדור.

אני שואל אתכם, הוא לא התפלל על דורו? יכול להיות דבר כזה, רש"י מביא - למה הטריחו בבניין זה, למה דווקא עם בנייה של מאה

צריך להגיד לכם לבני הישיבות שהם מבחר החייל? אם לא יביאו כיבוד אתם עדיין לא בטוחים בליבכם שאתם החיל הנבחר?

אני חושב שזו בושה שיש צורך לספר לנו שאנו באמת אלו שקובעים את גורל המלחמה, זה השפלה.

אבל לא זה הטעם העיקרי שהפריע לי.

צריך להכיר טובה לכל מי שנלחם עבורינו!

הטעם העיקרי שזה חרה לי, הוא בגלל שכאשר אנחנו משבחים את עצמנו, מעודדים את עצמנו, זה הורס את הטיפ-טיפה הכרת הטוב שעוד יש לנו לחיילים. וזהו עוול גדול!

המשפטים האלו אמנם יישמעו צורמים, ואספר לכם עוד מעט עד כמה הם כאלו, אבל אני שוב חוזר ואומר בקול רם - 'אנחנו חייבים הכרת הטוב לחיילים שמסכנים את החיים שלהם!' כל הדיבורים האלו שהם הולכים מרצון למלחמה, וחיילים ללכת למלחמה והם לא חושבים עלינו, זה דיבורי סרק והבל! חיילים בשעה כזו חושבים על כולנו, לא רק על עצמם, יש הרבה שמתנדבים, שלא לדבר על הדתים לאומיים שזה לא יאומן האכפתיות שיש להם. איך אפשר להיות כפויי טובה? אנחנו לא מרגישים את זה, כי פיטמו אותנו ואמרו שאנחנו ואנחנו ואנחנו, וזה נכון!

נקדים הקדמה חשובה, שהזכרתי אותה בכל מיני נסיבות:

לא תמיד מתאים לדבר נגד

בחינוך, צריך תמיד לדעת את מי אתה מחנך, ובאיזה נסיבות והקשר. אם יבוא מישהו היום וידבר נגד חב"ד, הדברים נכונים, אבל מה בווער לך הנושא הזה כעת? לפני שנים רבות היה פחד, הרב שך דיבר, והייתה מלחמה, אבל עכשיו צריך להירגע. מי שמדבר עכשיו על עצניק'ס, מה הוא מועיל, מה אכפת לך עכשיו מהם? יש זמנים שצריך לדבר, כי יש פחד שיחשבו לא נכון, אז צריך לדבר מה המחשבה הנכונה, אבל לא כל הזמן.

היו זמנים שאנשים התנדדו, שהצבא היה אצלם אידיאל גדול, היה פחד שבחורים ישיבות ילכו לצבא ומה יהיה מהם? ומעבר לזה שהם יתקלקלו הרי באמת התרומה הגדולה לשלום העם וההגנה הגדולה, זה בחורי הישיבות. זה היה נכון לשעתו. אבל עכשיו, האם יש כאן מישהו אחד שמתנדד? אנחנו גאים בעצמנו, ברוך ה'. ברור שאלוף בצה"ל שהיה יכול להיות אברך בפוניבז', הוא משתמט! כי שם הוא היה תורם הרבה יותר, כולנו יודעים את זה, אוי ואבוי אם בחור בגיל שלכם לא יודע את זה. אבל! לא תמיד צריך להגיד את זה. המצב הוא שאנו לא מכירים טובה לאנשים שנלחמים עבורנו.

אם זה יישמע לכם ציוני, אז קודם כל תדעו שיש שיחה עם ר' דוד פוברסקי מזמן שגם היתה מלחמה, והוא אומר לבחורים, אתם סומכים על הקב"ה? אם הייתם סומכים על הקב"ה הייתם רועדים מפחד! אתם סומכים על החיילים! ואם אתם סומכים על החיילים אתם לא מתפללים עליהם? לא אכפת לכם מהשלום שלהם? הרי זה מיניה וביה?!

וכן כתב רבי חיים שמואלביץ ברשימות שרשם לעצמו - אמרתי שני יסודות ואלו הם, האחד מאמרם ז"ל דהרוגי לוד אין כל ברייה יכולה לעמוד במחיצתם והוא משום שמסרו נפשם על ישראל, (הם אמרו

עשרים שנה, אין דרך אחרת? מביא רש"י, מחז"ל, שכדי שיראו אנשי דור המבול את נח עוסק בתיבה ק"כ שנה, והם שואלים למה לך והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו. נח יודע שהקב"ה אומר לו לעשות תיבה כדי שאולי ישובו, אז הוא לא מתפלל על כך? מאה עשרים שנה הוא מדבר איתם והוא לא מתפלל עליהם?

וההסבר לכך הוא כמו שכתוב בגמ', שנים עלו לגרדום ושניהם התפללו ואחד ניצול, כי השני לא היתה זו תפילה שלימה.

'זה האדם, לא לעצמו נברא'

נח התפלל בהרגשה, אם היה חושב שהוא ומשפחתו הולכים לטבוע, הוא היה מתפלל אחרת, החיסרון הזה, שהתפילה לא היתה מעומקא דליבא זה נקרא מי נח. והתיקון, כמובן, האחריות שלו, כלפי האנושות כולה, כלפי העולם כולו, שנה שלימה הוא היה הפיליפיני של כל החיות והבהמות תחשבו על זה, האדם, מבחר המין האנושי משרת כל חמור וכל חתול. כדי להשריש שכל האחריות של הבריאה מוטלת עליך, וכמו שחינך ר' חיים ואלזינר את בנו, **זה האדם לא לעצמו נברא כי אם להועיל לאחרים ככל אשר ימצא.**

שימו לב לביטוי נושא בעול עם חבירו, מה זה נושא בעול? יש עול, השור חורש, יש עליו רתמה שמושכת את המחרישה, אז מה זה נושא בעול? להכניס את הצוואר בתוך הריתמה. הוא לא עומד מהצד ומצקצק, הוא מכניס את הצוואר בתוך הריתמה, זה לא בעיה שלך, זה בעיה שלנו, כמו שמסופר על רבי אריה לויין שאמר לרופא 'ד"ר, הרגל של אשתי כואבת לנו'. זה באמת ההרגשה, כלל ישראל כולו הוא כאיש אחד בלב אחד, כל האנושות היא קומה אחת.

הדוגמה הנפלאה, היא משה רבינו, מבחר המין האנושי, כזה ראה וקדש, מפורש ברמב"ם שאין מעבר למשה, לא רק שלא היה, אלא זה פיסגת מה שאפשר להגיע, ואומר ר' חיים ויטאל, 'לא זכה משה לכל מעלותיו אלא בגלל שהיה אוהב ישראל ומצטער בצרתם', אתם שומעים? אוהב ישראל ומצטער בצרתם, כמו שאומרים חז"ל וירא בסבלותם, הוא היה בוכה, בוכה, כי מאוד כאב לו, חבל לי עליכם, מי יתן מותי, והיה נותן כתפיו ומסייע לכל אחד ואחד מהם, עד כדי שהוא מוכן למות כדי להקל מהם. זה דוגמה.

אני רוצה לקרוא שני סיפורים, אחד מחז"ל ואחד מהדורות האחרונים. עד היכן מגיעים הדברים.

עד היכן מגיעה האכפתיות

כתוב בחז"ל, ומובא בראשית חכמה בעמוד תפט, והמקור הוא מדרש תנחומא, מעשה ברבי עקיבא שהלך בבית הקברות והוא פגע באדם שחור כפחם שטעון עצים על כתפו ומרהיט בהם כסוס, רץ כסוס וסוחב משא, גזר עליו רבי עקיבא והעמידו בדרך; אמר לו: "בני, מה לך בעבודה קשה זו? אם עבד אתה ואדוניך נותן עליך עול

זה, אני פוֹדך ממנו ואני אוציאך לחירות; ואם עני אתה, בוא ואני אעשירך." אמר לו: "הניחני, אדוני, שאיני יכול לעמוד." אל תפריע לי, אמר לו מבני אדם אתה או מן המזיקין? אמר לו, אותו האיש מת הוא, אני בעצם מת כבר, ובכל יום משגרים אותו לחטוב עצים ושורפים אותו בהם, זה העונש שלו. אמר לו מה היה מלאכתך, מה קרה שזה העונש שלך. אמר לו: "גבאי המס הייתי, והייתי נושא לעשירים והורג לעניים; ולא עוד אלא שבאתי על נערה מאורסה ביום הכיפורים." אמר לו בני שמא תברח מאותם הממונים עליך? יש תקווה? אתה יכול לברוח ולהינצל מזה. אמר לו אל תעכבי שמא ירגזו עלי בעלי פורענויות, ואין לאותו האיש תקנה, רק שמעתי מהם דבר שהיו אומרים לי, שאם היה לך בן שעומד בציבור ואומר ברכו את ה' המבורך היו מתיירים אותו מן הפורענות, ואין לי בן, הנחתי אשתי מעוברת, ואיני יודע, אם זכר או נקבה. ואם זכר הוא, מי ילמדו תורה? שלא היה לי אוהב באותו העולם, אין לי תקווה

אמר לו מה שמך? אמר לו עקיבא, ושם אשתך? שושמירה, ושם עירך? לודקיה, אותה שעה הצטער עליו רבי עקיבא והיה עובר מעיר לעיר, עד שהגיע לשם ושאל היכן ביתו, אמרו

לי יישחק בגיהנום, שאל על אשתו, אמרו לו ימח שמה וזכרה, שאל על בנה, אמרו לו ערל הוא, אפילו מצוות מילה לא עשה. מיד הלך רבי עקיבא ומל אותו ולימדו ולא היה למד, עד שישב עליו ארבעים יום בתענית, ויצאה בת קול ואמרה 'רבי עקיבא על זה אתה מתענה?' אמר הן, לקחו לביתו ולמדו ברכת המזון וקריאת שמע ותפילה ולימדו להתפלל בציבור, ובאותה שעה הסירו את אביו מדינו, בא לו בחלום ואמר לו, עקיבא, תנחו דעתך בגן עדן שהצלתני מדינה של גיהנום, מיד פתח רבי עקיבא ואמר, ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור.

הסיפור הזה מרגש, גם בלי לשים אצבע על כל פרט, אבל כשמסתכלים על כל פרט זה הרבה יותר מזה.

קודם כל, אתה רואה כושי שחור, מי בכלל מתייחס אליו? הוא מוכן לפדות אותו בממון, למי? לאיזה גוי? ואז נודע לו שהוא פושע, רשע

מרשע, והוא לא יודע אם יש לו בן, אולי אין לו בן, תתחיל לחפש, מחצה זכרים ומחצה נקבות, אבל אולי יש לו בן, אז הוא הולך ומחפש את העיר שלו. ואז מתחיל ללמד אותו תורה, מהיכי תיתי שהוא יצליח, הוא צם ארבעים יום, ויוצאת בת קול ואומרת בשביל זה אתה מתפלל? זה הכי מרפה את הידיים, והוא לא נבהל ואומר, כן!

זה לא שייך אלינו בכלל, גבוה מעל גבוה מעלינו, אבל זה צורה של יהודי, עכשיו אני מבין למה זכה בן גרים להיות גדול התנאים, כזו נשיאה בעול והוא זוכה לכזו דרגה, כמו שכתוב במשה.

אולי לכן קראו לו עקיבא, באותו שם, זה תחושה של כמוך, בשביל עצמו, מה אדם לא עושה?

סיפור שני, סיפר אותו הרב וועכטפויגל ז"ל, על הסבא מקעלם, בערב אחד בלילה הוא חלם חלום שהרבינו יונה מגיע לקעלם ואומר

'אתה רואה כושי שחור, מי בכלל מתייחס אליו? הוא מוכן לפדות אותו בממון, למי? לאיזה גוי? ואז נודע לו שהוא פושע, רשע מרשע, והוא לא יודע אם יש לו בן, אולי אין לו בן, תתחיל לחפש, מחצה זכרים ומחצה נקבות, אבל אולי יש לו בן, אז הוא הולך ומחפש את העיר שלו. ואז מתחיל ללמד אותו תורה, מהיכי תיתי שהוא יצליח, הוא צם ארבעים יום, ויוצאת בת קול ואומרת בשביל זה אתה מתפלל? זה הכי מרפה את הידיים, והוא לא נבהל ואומר, כן!'

לבער, תשע עשיריות ילכו לאיבוד ומתוך העשירית הנשארת גם כן, תינצל רק עשירית! לא סתם רבי יוחנן אמר ייתי ולא אחמיבה, שיבוא משיח ואני לא אראה, כי איך שמסופר בבבאי, זה מאוד מאוד מפיח, שה' ישמור ויציל רבי אלה לופיאן מביא את הגמ' במגילה, שלפני כבוש יריחו, בא פתאום אל יהושע, מלאך ה' וחרבו שלופה בידו, והוא אומר לו, אמש ביטלתם תמיד של בין הערביים ועכשיו ביטלתם תורה, לכן אני עם חרב. יהושע שואל אותו הלנו אתה אם לצרינו, זה כתוב בבבאי, ותוס' מבארים שכוונת הגמ' היא – 'לנו' מרמז על תורה ציווה 'לנו' משה, וצרינו מרמז על הקרבנות כי הקרבנות מגינים מהצרים כמו שאמרנו הבוקר ותשועת נפשם מיד שונא, אז זה הנושא של המלאך, ויהושע שואל אותו על מה עיקר התביעה, והמלאך אומר לו כי אני שר צבא ה' עתה באתי, מה זה 'עתה באתי', על תורה, שכתוב עליה 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת.

יש פה כמה קושיות, קושיא ראשונה, שהרי הסיבה שלא למדו תורה היא בגלל שאי אפשר להילחם כל היום, וצריך לנוח בלילה ובאמת את זמן לזה ועל מה תובעים אותם?

דבר שני, אם אתה בא על ביטול תורה תבוא בתור משגיח או ראש ישיבה, למה בתור שר צבא, ההופעה צריכה להיות מתאימה לתביעה?

דבר שלישי מה זה 'לא כו', יהושע שאל האם על זה או על זה, אז מה זה 'לא', זה כן, אם זה היה אפשרות שלישית מתאים 'לא', אבל אם זה אחת מהאפשרויות למה לא לומר 'כן'?

דבר נוסף למה הוא לא אומר מהתחלה שהוא שר צבא ה'?

אומר ר' אלה לופיאן, יהושע באמת חשב שתובעים אותם על ביטול תורה, ותמיד התביעה היא בגלל הצרים, זה הנשק, השאלה היא למה אתם מתרפים מהנשק! הוא מגיע בתור שר צבא, למה בתור שר צבא אתה לא משתמש בנשק הגדול של תורה. זה לא כמו שאני חושב שאני תובע אותך על תורה בתור תורה אלא על תורה בתור שר צבא, יש נשק כזה נפלא, למה אתם לא משתמשים בו?... כמו שאתה מבין שתמיד זה נשק נגד הצרים, גם תורה זה ככה וזה נשק יותר גדול, וגם בקרבנות, תפילה היא כנגד קרבנות ולכן יש בחינה שהיא יכולה לעזור, מלבד שתמיד, 'הקול קול יעקב', שני הדברים האלו צריכים חיזוק מאוד גדול, אמרתי את זה שבוע שעבר, ואני אגיד את זה גם בשבועות הבאים, כמו שאנו מבינים שכשטייסיים מתרפים או כשכיפת ברזל מתרפה אנו מתייחסים אליהם כאל פושעים, 'איך אתם עושים כזה דבר', כך מתייחסים אלינו בשמים, וזאת האמת האמיתית והפשוטה. אנחנו נטורי קרתא! ולכן החובה הברורה עלינו היא להתאמץ יותר, לצער עצמו בשני רעבון, איני יודע מה צריך, אנו לא בדרגה לא לישון ולא לאכול, אבל לפחות משהו!

אנחנו יכולים לבכות, בכייה זה דבר עצום, אנשים מתיישים, אבל מי שיכול לבכות שיבכה, ויבקש בפה מלא, על השבויים על הפצועים על המשפחות על החרדות ועל כלל ישראל כולו. שלא תהיה כאן שואה! אנו בסכנה נוראית, וה' יעזרנו!

שיחה בבית הכנסת, על מה הוא חולם... פיסגת השאיפות של הסבא מקעלם היתה לשמוע שיחה מהשערי תשובה, אז על זה הוא חולם, והוא מתחיל לדבר בבית כנסת, אבל בפתח עומד שומר ולכולם הוא נותן להיכנס חוץ מהסבא מקעלם, הוא מתחנן אליו, וזה לא עוזר, הוא אומר לו, אתה יודע, יש לי ישיבה, יש לי הרבה זכויות, אבל הוא לא מסכים, עד שהוא אומר אתה יודע, אני אבא של נחום זאב, הוא היה חשוב מאוד, ואז הוא אומר לו, אם כך תיכנס, כנראה הוא ידע להבחין מתי יש אמת ומתי לא, הוא הבין שזה חלום אמיתי והוא קרא לבן שלו ואמר לו, יש לך זכות מיוחדת שיכלת להכניס אותי, אז מה קרה? מה זה? אז הוא סיפר לו, הרי היה שם חורף לא כמו אצלינו, וכשהנעליים קרועות נכנס המון מים לרגליים, מצטננים, והוא מאוד סבל מזה, והוא רצה ללכת לסנדל ולקנות נעליים חזקות, והוא התחיל לאסוף פרוטה לפרוטה, שבועות, אולי חודשים, עד שהוא הצליח והשיג את הסכום וקנה את הנעליים. כמה ימים אחרי זה הגיע עני, עם נעליים שלא רק פתחו את פיהם אלא פרוץ מרובה על העומד, והרגליים שלו זבות דם מרוב אדמה ושלג. נתן לו את הנעליים.

אנחנו רחוקים ממעשים קיצוניים כאלו, אבל הוא אמר העני יותר מסכן ממני. זה החלום, וזה פשוט, זה כמה שאדם צריך לדאוג לשני. כל הדיבורים האלו, בזמן שלנו היום, יהיו מיותרים בעזר ה'.

לא מובן איך אנחנו רגועים ומחייכים

וכי צריך לדבר על להתחזק ולהתפלל על אחרים? זה לא מובן איך אנו רגועים ומחייכים. ברוך ה' מי שלא קורא עיתונים ולא שומע רדיו אינו יודע, אבל המצב מאוד מסוכן כפשוטו ממש, כולנו בסכנה נוראה, איראן מאיימת, יש להם, אני שומע דברים נוראים, טילים מדויקים שעוברים את כל מערכת ההגנה, והראדרים, פחד פחדים. המצב מאוד מאוד מסוכן. מאות אלפי טילים מכוונים עלינו, ולא אכפת להם למות, אצלינו רוצים למות על קידוש השם ואילו אצלם... האויב נורא ואיום, זו סכנה נוראה, זה פחד עצום, אז או שאנו סומכים על צה"ל, וזאת התשובה הכי פשוטה, נכון, קיבלנו מכה, אבל צה"ל זה בכל זאת צה"ל.

מעדיפים לא לחשוב

אבל באמת אשר בכך ירוחם יתום, ולא נאמר עוד אלו קיבנו למעשה ידנו, רבותי זה לא נכון, צריך להרגיש יתומים מכל דרך הטבע, אנו לא אווזים שם, וצריך להתפלל לקב"ה עם דמעות. או שאנו ילדים קטנים, טומנים את הראש בחול ולא רוצים לחשוב.

איך אמר סוקרטס, 'לחשוב זה כואב', לא רוצים לחשוב, אין אפשרות אחרת. בכל אופן, זה לא שהם בבעיה ואנחנו צריכים לשאת בעול עם חבירו והכרת הטוב, זה מאוד נכון, אבל בכלל לא צריך להגיע לזה, אנו נמצאים בסכנה קיומית.

אני רוצה להוסיף:

התורה היא הנשק האמיתי

דיברנו על כך שהתורה היא באמת הנשק האמיתי, כתוב בישעיהו 'ועוד בה שלישיה ושב ויהיה לבער' ואומר רש"י כשתשעה חלקים יהיו אבודים ולא נותר אלא העשירית אף היא תשוב והיתה